

## Szakmai ajánlás

TÁMOP 4.1.2.B.-13/1-2013-0007  
„Országos koordinációval a pedagógusképzés megújításáért”  
„Koragyermekkorai neveléshez kapcsolódó szakterületi és módszertani  
fejlesztések” alprojekt  
„Mentori és tutori rendszerek” műhely

### Készítették:

Fáyné dr. Dombi Alice  
Dr. Herbszt Mária  
Dr. Kovács Krisztina  
Soós Katalin  
Sztanáné dr. Babics Edit

Szeged, 2015.

**SZÉCHENYI** 



MAGYARORSZÁG  
KORMÁNYA

Európai Unió  
Európai Szociális  
Alap



**BEFEKTETÉS A JÖVŐBE**

## Predikció

2015. április 10-én a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar „A mentori tevékenységek új kihívásai” címmel országos szakmai konferenciát rendezett az óvó és tanítóképzésben érintett intézmények bevonásával. A konferencia és műhelytalálkozó lehetőséget nyújtott arra, hogy az egyes pedagógusképző intézmények képviselői bemutassák az intézményükben működő mentori és tutori rendszer helyi sajátosságait. Ennek alapján elkészült az országos szakmai ajánlás, amely figyelembe vette a törvényi háttérrel, a köznevelésben történt változásokat az életpálya modellhez kapcsolódó pedagógusokat támogató mentori rendszerrel kapcsolatban, különös tekintettel a 21. század kihívásaira és trendjeire.

A szakmai ajánlás konszenzus alapján és a jó gyakorlatokat figyelembe véve általános alapelveket fogalmaz meg a mentori szerepkörök és a mentorok képzését illetően. A megfogalmazott kihívásokra adható válaszok, az országos szinten megfogalmazott ajánlások kiegészíthetők regionális helyi sajátosságokkal, prioritásokkal.

### 1. A mentori tevékenység értelmezési keretei

- A pedagógus hivatás presztízsének növelése érdekében folytatott tevékenységek sorában az életpálya modell alakulásán/alakításán belül jelentőséget kell adni a mentori tevékenységeknek.
- Mentorokra szükségük van a fiatal, pályakezdő pedagógusoknak és a gyakorlaton lévő hallgatóknak egyaránt. A mentori tevékenység e két oldala nem szétválasztható, nem a tartalmi kérdésekben, hanem a mentoráltak végzettségében és előzetes szakmai tapasztalataikban van az eltérés.
- A mentorálás tartalmi kérdéseiben a jelenleg mentorképzést folytató képzőhelyek között egyetértés van (ld. honlapokon elérhető tantervi hálók és KKK-k).
- Egységesen fogalmazódott meg a mentorok személyiségjegyeinek, pedagógiai kompetenciái meghatározásának szükségessége.
- A kiemelkedő szakmai felkészültség és néhány év gyakorlati tapasztalat előfeltétele a mentorrá válásnak, de szükségesnek látjuk a „jó mentor” említett két nélkülözhetetlen jellemzőjén túl az emberi oldal, a szakmaiság humán előfeltételeinek részletes kidolgozását.

#### 1.1. A mentori tevékenység hazai és nemzetközi tendenciái

Az *Európai Bizottság irányelvei* között is megjelenik a pályakezdő pedagógusok támogatásának szükségessége. Az irányelvek szerint a pályakezdők érzelmi, társadalmi és szakmai támogatását egy olyan mentori programnak kell segítenie, amelynek *kulcsfontosságú eleme* a kollegiális tanulás, a szaktanácsadói támogatás és az önértékelés. Az európai országok felében működik ilyen program. A magyarországi gyakorlat is kapcsolódik az európai trendhez. A lisszaboni stratégiával összhangban *a pedagógus életpálya mint kontinuum jelenik meg*, ezért a pedagógusképzésnek, a pályakezdők mentorálásának és a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének, továbbképzésének egységes rendszert kell alkotnia.

*A mentorrendszer működése szempontjából meghatározó jogszabályok:*

- Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény
- 2011. évi CCIV. törvénya nemzeti felsőoktatásról
- Az óvodapedagógus/tanító/tanár alapszak képzési és kimeneteli követelményei (KKK)
- 326/2013. (VIII. 30). kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról.

*Az életpályamodell öt fokozatot különít el:* gyakornok, pedagógus I., pedagógus II., mesterpedagógus és kutatótanár.

*A kormányrendelet szerint 2016-tól a pedagógusminősítési eljárás a következő feltételek alapján működik:*

Az életpálya első szakasza a *gyakornoki időszak*, amely minden pedagógus számára kötelező. Azok a pedagógusok, akik a köznevelési intézményben a munkakör betöltéséhez előírt végzettséggel és szakképzettséggel, valamint két évnél kevesebb szakmai gyakorlattal rendelkeznek, gyakornoki fokozatba (2-4 év) kerülnek. Ebben a szakaszban *a mentor támogatja a gyakornokot* az általa ellátott pedagógus-munkakörrel kapcsolatos tevékenységekben.

*A pedagógus I. fokozatba kerülés feltétele* a pályán eltöltött második év után, de négy éven belül sikeres minősítővizsga teljesítése.

*A Pedagógus II. fokozat elérését megcélzó minősítési eljárásra* azok az alábbi feltételeknek megfelelő, jelenleg Pedagógus I. besorolású pedagógusok jelentkezhetnek, akik:

- pedagógus-szakvizsgával és legalább 8 év szakmai gyakorlati idővel *vagy*
- legalább 26 év szakmai gyakorlati idővel *vagy*
- magasabb vezetői vagy vezető megbízással és legalább 8 év szakmai gyakorlati idővel rendelkeznek.

*A Mesterpedagógus fokozat eléréséhez szükséges minősítési eljárásra* azok a jelenleg Pedagógus I. vagy Pedagógus II. fokozatba besorolt pedagógusok jelentkezhetnek, akik:

- legalább 14 év szakmai gyakorlati idővel *és*
- vezetőpedagógus vagy *mentor szakirányú pedagógus-szakvizsgával* rendelkeznek.

### **1.2. A mentori és tutori elnevezés értelmezése, egyértelműsítése**

A *mentor* meghatározásában vannak ellentmondások. Vannak olyan képző intézmények, ahol a gyakorlatvezető pedagógust nevezik mentornak, és vannak olyanok, ahol már szélesebben értelmezik az elnevezést. A pedagógus életpályamodell tükrében (1) a mentor a mentorálnál nagyobb tapasztalattal és életbölcsessel rendelkező szakmai segítő; (2) aki irányítja és elősegíti a pedagógusjelöltek és a pályakezdő pedagógusok/gyakornokok fejlődését, szakmai szocializációját, támogatja módszertani felkészültségüket. A mentori tevékenység jelentheti a gyermekek meghatározott szempontú mentorálását is (pl. tehetségmentor), ami egy sajátos szerepkört jelent.

A *tutor* a pedagógusjelöltek szakmai gyakorlatát támogató közvetítő személy a képző intézmény és a gyakorló helyet biztosító intézmény között. Koordinátori szerepkört tölt be, támogatja a mentor munkáját a gyakorlati helyen, a mentor mentora. A mentor a hallgató szakmai felkészítője és a pályakezdő pedagógus szakmai szocializációjának segítője.

### **1.3. Mentori kompetenciák, szerepkörök, tevékenységek**

A mentori kompetenciák leírásakor mérlegelni szükséges a pedagógushivatáshoz nélkülözhetetlen készségek, képességek rendszerén túl a tevékenység humán feltételeit. Ez utóbbi tartalmaz speciális kompetenciákat, melyek lehetővé teszik, hogy a mentor – mentorált aszimmetrikus kapcsolatában a kooperáció gördülékeny és eredményes legyen.

A hagyományos pedagógiai készség-elvárások is gazdagodtak az elmúlt évek során, pl. a digitális tábla megjelenésével bővültek az IKT-követelmények, de ezeknek maradéktalan elsajátítását nem minden képzés tudja biztosítani, így a gyakorló- és munkahelyeken a mentorokra további feladatok várnak.

A társadalomban végbement változások az átmenetek és differenciák kérdéseit szaporították, nagyobb a jelentősége pl. az inkluzív és differenciáló pedagógiának, szociológiai és világnézeti, erkölcsi kérdéseknek, valamint fel kell készülni a különböző fenntartók változó, további elvárásaira is.

Fontos lenne a mentorpedagógus pályaprofil sztenderdjeinek kidolgozása (kompetenciák, szerepkörök, tevékenységek az életpálya modell tükrében), amelynek fontos területei

- szakmai tudás, empátia, elhivatottság
- pszichológiai látásmód, probléma érzékenység, problémamegoldó stratégiák
- a pedagógus eszköztárának fejlesztése, bizalmi légkör, személyiségével való hatni tudás

A mentorpedagógus pályaprofil sztenderdjeinek kidolgozása (kompetenciák, szerepkörök, tevékenységek az életpálya modell tükrében) szükségessé vált. A mentori hivatás sok tekintetben azonos elvárásokat jelent a pedagógus hivatással, de a szerepfeladatok a célcsoport, pedagógiai kultúra, a tudásmegosztás egyéni és csoportos útjait figyelembe véve eltéréseket mutat.

- szakmai tudás, a mentor tudásmegosztási technikái, szinterei
- empátia, elhivatottság
- pszichológiai látásmód, probléma érzékenység, problémamegoldó stratégiák
- a pedagógus eszköztárának fejlesztése, bizalmi légkör, személyiségével való hatni tudás
- a mentorokat értékelni is meg kell tanítani

#### 1.4 Jó gyakorlatok a mentorálás területén

A gyakorlatban kipróbált, bizonyítottan eredményt hozó módszereket, eljárásokat tartjuk jó gyakorlatoknak.

Jó gyakorlatok a pedagógiai tevékenység bármely területén születhetnek, így átadásuk/átvételük az átvevő részéről mindenképpen a pedagógiai kultúra gyarapodását jelenti.

Az innovatív pedagógusok nevelő-oktató munkája során megszülető jó gyakorlatok megismerését és átvételét azok összegyűjtésével lehet előkészíteni, a mentorpedagógus tananyagba történő beépítésükkel többszörösen biztosítható ismertté tételük, hiszen a mentorok saját gyakorlati tevékenységük során mentoráltjaikat is megismertethetik ezekkel az eljárásokkal.

A jó gyakorlatok módszeres összegyűjtésébe a gyakorlaton lévő mentorpedagógus hallgatókat célszerű bevonni, növelve ezzel pl. mérlegelési, döntéshozói képességeiket, kritikai szemléletüket, innovációra való nyitottságukat.

A Life Long Learning jelentősége nőtt, a pedagógusoknak az állandó változásban határozott pedagógiai filozófiával és a jó gyakorlatok gazdag tárházával kell rendelkezni, valamint ez utóbbiakat folyamatosan gyarapítaniuk szükséges.

Az LLL során a mentorok által nyújtott, bemutatott jó gyakorlatok biztos alapját adhatják a fiatalok fejlődésének.

#### 1.5 Tisztázandó kérdések a különböző mentori rendszerekben

Melyek azok a partneri körök – szervezet szintjén, képzési program szintjén, amelyeknek együttműködéséről beszélünk? Az alábbiak meghatározzák a megközelítésmódokat és az együttműködési lehetőségeket.

##### Partneri körök

- diszciplína – módszertan – mentor
- képzési program felelőse – gyakorlati szakember
- szakfelelős, tantárgyfelelős, oktató
- gyakorló intézmény vezetője – képzésért felelős
- egyetem – gyakorlóléhelyek
- képző szakember – képzésben résztvevő
- mentor – mentorált
- a képzési program vezetése
- az oktatók szakmai közössége
- a folyamatos szakmai fejlődésre képes szakmai közösség
- a fejlődésre kész tanuló szervezeti modell

Mi a sikeresség kritériuma?

A mentorság minőségkultúrájának kialakítása – PDCA ciklus értelmezése a mentori tevékenységre

Ki a felelős a mentorképzési programért?

- alapelvek, célok
- minőség alapú képzésfejlesztés
- önvizsgálat
- reflexió

Ki a mentor mentora – tutor – (szervezetileg és tartalmilag)?

- tutorálás
- mentorok segítő csoportjai – önszerveződő mentori csoportok, online közösségek
- szakmai háttér információ átadás területei – könyvkiadás, jógyakorlatok leírása, módszertani segédanyagok készítése
- reflexió – önreflexió a mentor, mentorált kapcsolatában
- offline történések online színtereken
- mentorforumok szakmai tapasztalatcsere céljából

### 1.6 Feladatok a különböző rendszerekben:

#### Pedagógusképzés

- a mentor (gyakorlóiskolai és külső szakvezető) feladatai a pályára való gyakorlati felkészítésben
- az egyéni és a csoportos mentorálás jellemzőinek a kidolgozása
- kapcsolattartás a képző intézménnyel; szükség szerint koordinátor kijelölése
- a mentorok bevonása a tanítóképzők gyakorlati képzési rendszerének kidolgozásába, alakításába
- főbb témák: a mentor (gyakorlóiskolai és külső szakvezető) feladatai a pályára való gyakorlati felkészítésben, az egyéni és a csoportos mentorálás, kapcsolattartás a képző intézménnyel; a mentorok visszajelzéseinek beépítése a (gyakorlati) képzésbe
- a mentorok visszajelzéseinek beépítése a képzésbe

#### Pedagógus-továbbképzés

- a mentorképzések tartalmi összehangolása
- a hallgató és a gyakornok mentorálása közti különbségek
- mentorképzés szakvizsgálattal vagy anélkül?
- főbb témák: tartalmi összehangolás, mentorképzés és szakvizsga

#### Közoktatás

- a mentortanárok kiválasztásnak szempontjai (belső motivációval rendelkezők, a vezetés felelőssége a kiválasztáskor)
- az iskola anyagi támogatása a mentorképzés elvégzéséhez
- órakedvezmény vagy pótlékolás?
- az oklevél „értéke” a pedagógus-előmeneteli rendszerben
- főbb témák: a mentortanárok kiválasztásnak szempontjai, az iskola anyagi támogatása, órakedvezmény vagy pótlékolás, az oklevél „értéke” a pedagógus-előmeneteli rendszerben

## 2. Ajánlások

A műhelytalálkozó alapján készült szakmai javaslatokat a mentori szerepkörök és a mentorképzés szempontjából összegezzük, figyelembe véve a pedagógus életpálya-modell elvárásait.

### 2.1 A mentor ajánlott tevékenységei a pedagógus életpálya-modell tükrében

A pedagógus pálya egy egész életen át tartó professzionális fejlődés. A mentori támogatás ebben a folyamatban a pedagógusképzés során indul el, majd a pályakezdő pedagógusok támogatásával folytatódik.

**A képzési szakaszban a cél** a hallgatók pedagógusi kompetenciáinak fejlesztése, ami a felsőoktatási intézmény és a gyakorlati helyet biztosító intézmények együttműködésével valósul meg. A mentor konkrét feladatait, az értékelés módját a képzőintézmények képzési és kimeneteli követelmények alapján elkészített **gyakorlati képzés programja** határozza meg. A képzőintézmények a részletesen kidolgozott gyakorlati útmutatóval segíthetik a mentorok munkáját. A program tartalmazza a képzés struktúráját, a gyakorlat formáit, a gyakorlat célját és feladatait, valamint az értékelés módját és szempontjait.

**A bevezető szakaszban a mentorálás célja** a pályakezdő pedagógus támogatása az intézményi szervezetbe történő beilleszkedésben, a pedagógiai-módszertani feladatok gyakorlati megvalósításában és a minősítő vizsgára való felkészítésben. A mentor feladatait a pedagógusok előmeneteléről szóló kormányrendelet, valamint a helyi specifikumokat figyelembe vevő intézményi **gyakornoki szabályzat** határozza meg. **A folyamatos szakmai képzés időszakában a célkitűzések** között a folyamatos szakmai fejlődés előmozdítása, a pedagógiai gyakorlat minőségének fejlesztése, valamint a reflektivitás és az innovativitás támogatása szerepel.

Ahhoz, hogy a pedagógus munkáját autonóm módon szakmailag magas színvonalon tudja végezni, hosszú évek során megszerzett komoly gyakorlati tapasztalatra van szükség. A mentori szerepstruktúrák és az ahhoz tartozó feladatkörök komplexek. A következő táblázat szisztematikus rendszerben mutatja be a mentor azon főbb tevékenységei köreit és a hozzájuk kapcsolódó alapvető tevékenységeket, amelyeket a pedagógusjelöltek és gyakornokok szakmai szocializációjának támogatásában végez.

Pedagógusjelöltek gyakorlatának irányításával, támogatásával kapcsolatos mentori tevékenységek	Gyakornokok pályaszocializációjának támogatásával kapcsolatos mentori tevékenységek
<i>Legfontosabb jogszabályi háttér</i>	<i>Legfontosabb jogszabályi háttér</i>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• 2011. évi CCIV. törvénya nemzeti felsőoktatásról</li> <li>• Az óvodapedagógus/tanító/tanár alapszak képzési és kimeneteli követelményei (KKK)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény</li> <li>• 326/2013. (VIII. 30). kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról</li> </ul>
<i>Részletes mentori feladatokat meghatározó dokumentum</i>	<i>Részletes mentori feladatokat meghatározó dokumentum</i>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Gyakorlati képzési program</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Gyakornoki Szabályzat</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor megismeri és figyelembe veszi a felsőoktatási intézmény által elkészített gyakorlati képzési programot és együttműködik a felsőoktatási intézménnyel</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor megismeri és figyelembe veszi az intézmény gyakornoki szabályzatát</li> </ul>

<i>A tanításhoz/foglalkozás tartásához kapcsolódó tevékenységek</i>	<i>A tanításhoz/foglalkozás tartásához kapcsolódó tevékenységek</i>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor bemutató tanítási órát/foglalkozást tart. A hallgató a gyakorlati program előírásának megfelelő óraszámában, megadott szempontok alapján hospitál a mentor, esetenként más pedagógusok tanítási óráin/foglalkozásain</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Amennyiben a gyakornok igényli, a mentor lehetőséget biztosít számára, hogy hospitálhasson tanítási óráin/foglalkozásain</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segítséget nyújt a hallgatónak abban, hogy értelmesen ki tudja használni a hospitálások során a megfigyeléseket (a gyakorlati programot figyelembe véve megfigyelési szempontokat ad)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Amennyiben a gyakornok igényli, a mentor előzetesen megbeszélte megfigyelési szempontokkal irányíthatja a tanítási órák/foglalkozások megfigyeléseit</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Közreműködik a tanítási órák/foglalkozások előkészítésével, megtervezésével és eredményes megtartásával kapcsolatos írásbeli teendők ellátásában, óratervezetek/foglalkozás tervezetek elkészítésében</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Közreműködik a tanítási órák/foglalkozások előkészítésével, megtervezésével és eredményes megtartásával kapcsolatos írásbeli teendők elkészítésében</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segíti a tanítási órák/foglalkozások felépítésének, az alkalmazott pedagógiai módszereknek, tanításhoz alkalmazott segédleteknek, tankönyveknek, taneszközöknek/foglalkozási eszközöknek a célszerű megválasztását, elkészítését</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segíti a tanítási órák/foglalkozások felépítésének, az alkalmazott pedagógiai módszereknek, tanításhoz alkalmazott segédleteknek, tankönyveknek, taneszközöknek/foglalkozási eszközöknek a célszerű megválasztását, elkészítését</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tanácsaival, tapasztalataival segíti a tanítási órára/foglalkozásra való felkészülést</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Igény szerint tanácsaival, tapasztalataival segíti a tanítási órára/foglalkozásra való felkészülést</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor a szakmai gyakorlat ideje alatt folyamatosan megfigyeli a hallgató tanítási óráit/foglalkozásait</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor negyedévenként legalább egy, legfeljebb négy alkalommal látogatja a gyakornok tanítási óráját/foglalkozását</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor a hallgató tanítási óráit/foglalkozásait követően óramegbeszélést/foglalkozás megbeszélést tart</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor a gyakornok tanítási óráját/foglalkozását követően óramegbeszélést/foglalkozás megbeszélést tart</li> </ul>
<i>A tanításon/foglalkozás tartásán kívüli tevékenységek</i>	<i>A tanításon/foglalkozás tartásán kívüli tevékenységek</i>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Törekszik a hallgató megismerésére és a jó kapcsolat kiépítésére</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Törekszik a gyakornok megismerésére és a jó kollegiális kapcsolat kiépítésére</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Meghatározza a gyakorlat alatti konkrét feladatokat</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Felkészíti a gyakornokot az általa ellátott pedagógus-munkakörrel kapcsolatos tevékenységében.</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A gyakorlat teljes időtartama alatt a hallgató számára konzultációs lehetőséget biztosít</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Amennyiben a gyakornok igényli, hetente konzultációs lehetőséget biztosít számára</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segíti a hallgatót a többi pedagógussal és a gyerekekkel való kapcsolat kiépítésében és fenntartásában</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segíti a gyakornokot a többi pedagógussal és a gyermekekkel való kapcsolat kiépítésében és fenntartásában, a tantestületbe/nevelőtestületbe való beilleszkedésben</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor megismerteti a hallgatót a gyermekcsoporttal, egy-egy gyermek életútjával, családi hátterével</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor megismerteti a gyakornokot a gyermekcsoporttal, egy-egy gyermek életútjával, családi hátterével</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bemutatja a tantestület/nevelőtestület formális és informális szerveződéseit, feladatait</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bemutatja a tantestület/nevelőtestület formális és informális szerveződéseit, íratlan szabályait, feladatait</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bevonja a hallgatót az intézményi élet sokszínű tevékenységeibe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bevonja a gyakornokot az intézményi élet sokszínű tevékenységeibe</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A hallgató a mentor koordinálásával közreműködik az iskolai/óvodai rendezvényeken, bekapcsolódik azok szervezésébe, lebonyolításába</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor segítséget nyújt a gyakornoknak az iskolai/óvodai rendezvények megtervezésébe, megszervezésébe, lebonyolításába</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Megismerteti a hallgatót a gyermekvédelmi/ifjúságvédelmi, mentálhigiéné, drogrevenió helyi gyakorlatával</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Szükség esetén segíti a gyakornokot a gyermekvédelmi/ifjúságvédelmi, mentálhigiénés, drogrevenió feladatok ellátásában</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Lehetőség szerint megismerteti a hallgatót a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel/tanulókkal való bánásmóddal</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segíti a gyakornokot a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekkel/tanulókkal való foglalkozásban, fejlesztésben</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A szakmai gyakorlat ideje alatt folyamatosan felügyeli a hallgató gyakorlati tevékenységét</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A gyakornoki időszakban folyamatosan támogatja a gyakornok nevelési, oktatási tevékenységeit</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Figyelemmel kíséri a mulasztásokat, és azok igazolását</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A gyakornok hiányzása esetén segíthet a helyettesítés megoldásában</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segítséget nyújt a szakmai gyakorlat során végzett tevékenységeket, saját szakmai fejlődést dokumentáló portfólió elkészítésében</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segítséget nyújt a minősítő vizsgához szükséges gyakornoki időszak során végzett tevékenységeket, saját szakmai fejlődést dokumentáló portfólió elkészítésében</li> </ul>
<p><i>Az óvoda/iskola mint szervezet és támogató rendszerinek megismertetésével kapcsolatos tevékenységek</i></p>	<p><i>Az óvoda/iskola mint szervezet és támogató rendszerinek megismertetésével kapcsolatos tevékenységek</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bemutatja az intézmény működését meghatározó legfontosabb dokumentumokat (iskola helyi tanterve, intézményi pedagógiai program, szervezeti és működési szabályzat, alapító okirat, házirend, óvodai hetirend és napirend)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segítséget nyújt az iskola helyi tantervének és pedagógiai programjának, az óvoda, a kollégium pedagógiai programjának, a gyakornok munkaköri feladataira vonatkozó előírásoknak az értelmezésében és szakszerű alkalmazásában</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tájékoztatja a hallgatót az intézmény működési rendjéről, szokásairól, a tanév/nevelési év meghatározó feladatairól</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Tájékoztatja a hallgatót az intézmény működési rendjéről, szokásairól, a tanév/nevelési év meghatározó feladatairól</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Megismerteti a szülőkkal való kapcsolattartás formáit</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segíti a szülőkkal való együttműködést</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Megismerteti a hallgatót a támogató, segítő intézményekkel, szakemberekkel való együttműködés lehetőségeivel (pl.: nevelési tanácsadó, szakértői bizottság, gyógypedagógus, óvodapszichológus/iskolapszichológus)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segíti a gyakornokot a támogató, segítő intézményekkel, szakemberekkel való együttműködésben (pl.: nevelési tanácsadó, szakértői bizottság, gyógypedagógus, óvodapszichológus/iskolapszichológus)</li> </ul>



<ul style="list-style-type: none"> <li>• Bevezeti a hallgatót a pedagógusok adminisztratív teendőibe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Segíti a gyakornokot az adminisztratív teendők ellátásában</li> </ul>
<i>Ellenőrzés, értékelés</i>	<i>Ellenőrzés, értékelés</i>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Értékeli a hallgató egyéni/csoportos/nyári/összefüggő szakmai gyakorlati tevékenységét, amit meg is indokol számára. Az értékelés formáját (minősített aláírás, gyakorlati jegy, írásbeli szöveges értékelés) a gyakorlati képzési program határozza meg</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Legalább félévente írásban értékeli a gyakornok tevékenységét, az értékelést átadja az intézményvezetőnek és a gyakornoknak</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A szakmai gyakorlat során rövid megbeszéléseket tart, szóbeli visszajelzést ad a hallgatónak gyakorlati munkájával kapcsolatban</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A gyakornoki időszakban folyamatos szóbeli visszajelzést ad a gyakornoknak a szakmai munkájával kapcsolatban</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Elemenzi, (szóban vagy szövegesen) értékeli, valamint aláírásával hitelesíti a hallgató pedagógiai naplóját, tervezeteit.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ellenőrzi, szóban értékeli a gyakornok óratervezeteit/foglalkozás tervezeteit</li> </ul>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• A mentor részt vesz a hallgató összefüggő gyakorlatát követő záró-foglalkozás értékelésében</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A gyakornoki időszak végén a gyakornok minősítésében a pedagógusok előmeneteli rendszeréről szóló kormányrendelet szerint a minősítő eljárást végző minősítőbizottság vesz részt. A mentor segíti a minősítő vizsgára való felkészülést</li> </ul>

## 2.2 A mentorok kiválasztásának szempontjai

*Minden jó mentor jó pedagógus, de nem minden jó pedagógus jó mentor.* A jó mentorrá válás alapvető, de nem elegendő feltétele, hogy a mentor pedagógusként feladatát szakmailag magas szinten lássa el. Sokszor a módszertanilag kiemelkedő színvonalú nevelőmunkát végző óvodapedagógusból vagy a tantárgyában szakértő pedagógusból nem feltétlenül lesz jó mentor, mivel vannak olyan kompetenciák, amelyek erősebben köthetők a mentori tevékenységek ellátásához, mint a nevelési és oktatási gyakorlathoz. Ebből az alapvetésből kiindulva megállapítható, hogy a sikeres mentori rendszer működésének alapfeltétele a *mentorok körütekintő kiválasztása*.

A pedagógusok előmeneteléről szóló kormányrendelet szerint a mentor személyét az *intézményvezető* jelöli ki. Meglátásunk szerint az intézményvezető nem ismerheti a köznevelési intézmény valamennyi mentori feladatok ellátására alkalmas pedagógus szakmai felkészültségét, ezért ajánlott egy 4-5 *főszakmai team* létrehozása, amely segíti az intézményvezetőt a mentorok személyének kiválasztásában. A szakmai csoportot olyan személyek alkotják, akik objektíven meg tudják ítélni a mentorjelöltek emberi és szakmai alkalmasságát. A *szakmai team tagjai* lehetnek: intézményvezető, intézményvezető-helyettes, munkaközösség vezető, mentori tapasztalatokkal rendelkező pedagógus, a mentorjelölttel rendszeres szakmai együttműködésben lévő pedagógus kolléga.

A mentorjelöltek számára az intézmény *belső pályázatot* írhat ki, amire jelentkezhetnek azok a pedagógusok, akik vállalják a mentori munkakör betöltését. Előnye, hogy a mentorjelöltek önként jelentkezése elősegítheti azoknak a mentoroknak a kiválasztását, akik ambíciót éreznek a mentorálási folyamatban való részvételre.

A pályakezdők esetében, amennyiben van rá lehetőség, célszerű a *gyakornok közvetlen munkatársát* (pl.: óvodapedagógus párt, tanító párt) mentornak kijelölni.

A mentornak a mentori feladatkör ellátását *írásos formában* is célszerű jeleznie.

A pedagógus *munkaköri leírását* érdemes kiegészíteni a mentori feladattal történő megbízással.

<b>Speciális végzettség</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Ajánlott a mentor szakirányú pedagógus-szakvizsga</li> </ul>
<b>Besorolás</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• A pedagógusok előmeneteli rendszeréről szóló kormányrendelet határozza meg</li> <li>• Legalább „Pedagógus II.” fokozat</li> </ul>
<b>Szakmai gyakorlat időtartama</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Az intézmény gyakornoki szabályzata írja elő a pedagógusok előmeneteli rendszeréről szóló kormányrendelet figyelembevételével</li> <li>• Ajánlott legalább 8 éves szakmai gyakorlat</li> <li>• Fontos a mentorjelölt korábbi szakmai életútjának áttekintése</li> </ul>
<b>Státusz</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Az intézmény főállású pedagógusa</li> </ul>
<b>Vezetői tapasztalat</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• Előnyös a munkaközösségi vagy más vezetői tapasztalat</li> </ul>
<b>Legfontosabb/alapvető mentori kompetenciák</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• <i>Elkötelezett, motivált:</i> A mentorálási folyamat hatékonyságát elősegíti, ha a mentor a kitűzött szakmai feladattal azonosulni tud. A feladatkör ellátását az egyéni szakmai fejlődés iránti igény, a fiatal generáció támogatásának és a közös szakmai célok megvalósításának szándéka mozgósítja. Feladatát komolyan veszi, és hisz abban, hogy tud segíteni. Szakmai felelősségvállalást érez a mentori feladatok ellátása iránt.</li> <li>• <i>Empatikus, toleráns:</i> Képes a mentoráltak megértésére. Képes a mentorálttal az egyéni sajátosságokat figyelembe véve, türelmesen foglalkozni.</li> <li>• <i>Saját területén jó szakember:</i> Szaktudományi, szakmai tudással rendelkezik. Szakmai ismereteit folyamatosan bővíti, a gyakorlatban jól használja.</li> <li>• <i>Szakmai tudás átadásának képességével rendelkezik:</i> Képes saját nézeteit, elképzeléseit, tudását, tapasztalatait a mentorált számára átadni.</li> <li>• <i>Jó együttműködési képességgel rendelkezik:</i> Megtalálja a helyét az intézményi struktúrában. Képes a kollégákkal, szülőkkel, gyermekekkel, mentorálttal jó kapcsolatot kiépíteni és fenntartani, megtalálni az összhangot, szakmailag együttműködni, a konfliktusokat hatékonyan kezelni.</li> <li>• <i>Jó kommunikációs képességgel rendelkezik:</i> Magabiztosan használja a verbális és nonverbális kommunikációs eszközöket. Gondolatait, véleményét képes érthetően, egyértelműen és megfelelő hangnemben elmondani.</li> <li>• <i>Jó kritikai gondolkodással és problémamegoldó képességgel rendelkezik:</i> Képes építőjellelű kritikai visszajelzést adni, különböző helyzeteket átlátni, elemezni és megoldási módokat találni.</li> <li>• <i>Jó önreflexiós és reflexiós képességgel rendelkezik:</i> Jó önismerettel képes a saját mentori tevékenységének és a mentoráltak fejlődésének folyamatos ellenőrzésére és értékelésére.</li> </ul>

### 2.3 A mentor munkájának értékelése

A minőségbiztosítás szempontjából a pedagógusjelöltek esetében az összefüggő gyakorlat végén, a gyakornokok esetében a két éves gyakornoki időszak végén célszerű a mentoráltaktól visszajelzést kérni a mentorálási folyamatról és a mentorok munkájáról. A pedagógusok előmeneteli rendszeréről szóló kormányrendeletet figyelembe véve a következő szempontokat javasoljuk az értékeléshez.

#### *Mentorálási folyamat*

- A mentorálási folyamat hasznossága
- Mentori támogatás hatása a mentorált pedagógusi tevékenységeire

#### *Mentor-mentorált közötti kapcsolat*

- Emberi kapcsolat
- Szakmai kapcsolat
- Bizalmi kapcsolat
- Kollegiális kapcsolat

#### *A mentor segítségnyújtása:*

- A pedagógusi munkakörrel kapcsolatos tevékenységekben
- Módszertani útmutatásokban
- Az intézmény pedagógiai programjának értelmezésében és annak alkalmazásában
- A tanítási órákra/foglalkozásokra való felkészülésben
- A tanítási órák/foglalkozások előkészítésével kapcsolatos tervezetek elkészítésében
- Konzultációs lehetőség biztosításában
- A megfigyelt tanítási órákkal/foglalkozásokkal kapcsolatos elemzésben, értékelésben
- A minősítő vizsgára való felkészülésben

#### *A mentor kompetenciái*

- Elkötelezettség, motiváltság
- Empátia
- Tolerancia
- Szaktudományi ismeretek
- Szaktárgyi és pedagógiai felkészültség
- Szakmai tudás, tapasztalatok átadásának képessége
- Együttműködési képesség
- Kommunikációs képesség
- Kritikai gondolkodás
- Problémamegoldó képesség
- Önreflexiós képesség
- Reflexiós képesség

### 2.4 Javaslatok a mentorrendszer sikeres működtetésére

- Évente műhelytalálkozó szervezése, ami közelebb hozná egymáshoz a felsőoktatás és a köznevelési intézmények résztvevőit, valamint lehetővé tenné, hogy a különböző ismeretekkel, tapasztalatokkal rendelkező kollégák szakmai beszélgetést folytassanak, és egymástól tanuljanak
- Regionálisan mentor munkaközösségek létrehozása, akik legalább évente egy alkalommal szakmai találkozót szerveznek a régióban dolgozó mentorok számára
- A mentorálás online formájának létrehozása, amely elősegítené a kapcsolattartást és tapasztalateserét a témában érintettek között
- Jó gyakorlatok, módszertani tapasztalatok publikálása (pl.: „Mentor” című elektronikus folyóirat létrehozása)
- A mentori munka tapasztalatait összegző kiadvány megjelentetése pályázati erőforrások felhasználásával
- Mentorok továbbképzése(pl.: önismereti tréning szervezése, kommunikációs tréning szervezése)

- A mentori szerepek, kompetenciák célirányos kutatásokkal való alátámasztása
- A mentorok részesüljenek az intézményi lehetőségeknek megfelelően kedvezményekben (pl.: kereset kiegészítés, óraszámkedvezmény stb.)
- A mentorképzésben résztvevők számára egy specifikus, gyakorlatközpontú 'Módszertani csomag' összeállítása, amely a mentori munka gyakorlatára készít fel
- A mentori szerepeket, kompetenciákat célirányos kutatásokkal kellene alátámasztani.

## 2.5 Javaslatoak a mentorképzés harmonizálására

A mentorképzés a mentori feladatköröket négy irányban foglalja magában:

- a pályakezdő pedagógus szakmai szocializációjának segítése
- a pedagógusjelöltek pedagógusi tevékenységének teljes körű irányítása, támogatása
- a mentorhallgatók munkájának összefogása pl. hátrányos helyzetű gyermekek mentorálása, tehetségmentor
- a szakterületen működő mentor képzése pl. gyermekvédelmi mentor.

Általános észrevételek, javaslatok, teendők a mentorképzéssel összefüggésben:

- a mentor fogalmának egységes értelmezése
- a mentor kompetenciáinak meghatározása
- a mentorképző intézmények évenkénti tapasztalatcseréje (a jó gyakorlatok)

A mentorképzés helyzete (a mentorképzés fejlesztésével kapcsolatos javaslatok)

- andragógiai ismeretek hangsúlyozottabbá tétele
- önismereti tárgyak hangsúlyozása
- támogató szerepekre való többszintű felkészítés
- több színterű kommunikáció
- nagyobb mértékű mentori gyakorlatok beépítése a képzésbe
- a cél olyan módszertani csomag összeállítása, amely a mentorpedagógus eszköztár elemeit beépíthetővé teszi a képzés egészébe.
- a képzési struktúra segítse a konkrét pedagógus kultúra kialakulása mellett a mentorpedagógus kultúra megjelenését
- olyan módszertani csomag összeállítása, amely a képzési struktúrát differenciáltabbá, és gyakorlatcentrikusabbá teheti
- sikeres mentorképzést befolyásoló környezeti tényezők hatásvizsgálata, beépítése a képzésbe

Képzésfejlesztés, koordináció

- a mentorképzés országos harmonizálása (2-3 KKK)
- szakma specifikus differenciálás – tanító, tanár stb
- összehangolás az egyediség megtartásával
- országos mentorkonferencia szervezése
- mentorközösség létrehozása a világhálón
- a „Mentor(h)áló 2.0 Program” mintájára országos mentorháló klub weboldal indítása
- Mentorok továbbképzése
- szakmentori specializáció – gyermekvédelmi mentor, tehetségmentor-indítása

Szeged, 2015. április 30.